

Mediji

Neophodna brza reakcija za poboljšanje transparentnosti sudova

Transparentnost sudova u Crnoj Gori nije na zadovoljavajućem nivou. To ne doprinosi izgradnji povjerenja javnosti u sudski sistem, a građani ostaju uskraćeni za važne informacije. Sudovi nijesu dovoljno posvećeni razvoju komunikacije sa građanima i ne ispunjavaju svoje obaveze kada je u pitanju objavljivanje informacija i dokumenata od javnog interesa.

Ovo su zaključci monitoringa transparentnosti sistema krivičnog pravosuđa u Crnoj Gori koji je Centar za demokratsku tranziciju (CDT) sproveo u periodu od januara do marta 2014. godine.

Istraživanjem je obuhvaćeno: 15 osnovnih sudova, 2 viša suda, Apelacioni sud, Vrhovni sud, Sudski savjet. Pored sudova istraživanjem smo obuhvatili 13 osnovnih državnih tužilaštava, 2 viša državna tužilaštva, Vrhovno državno tužilaštvo, Tužilački savjet, upravu policije.

Danas ćemo objaviti preliminarne rezultate monitoringa sudova, a sljedeće sedmice ćemo organizovati konferenciju za novinare na kojoj ćemo predstaviti rezultate za tužilaštvo. Tada ćemo predstaviti i sajt na kojem će biti objavljeni svi podaci monitoringa. Time želimo da ostvarimo punu transparentnosti i provjerljivost naših istraživanja.

Podatke smo nakon analize propisa i uputstava institucija, prikupljali i kroz analizu zvaničnih veb sajtova, preko upitnika i neposrednim uvidom na terenu.

Monitoring je rađen u sklopu projekta „Inicijativa za transparentnost sistema krivičnog pravosuđa u Crnoj Gori“ koji je finansiran od strane Stejt department Biroa za borbu protiv međunarodne trgovine drogom i sprovođenje zakona (INL), preko ambasade SAD-a. Partner na projektu je Udruženje sudija Crne Gore, organizacija koja se zalaže za povećanje transparentnosti i jačanje kapaciteta crnogorskog sudstva.

Ovim monitoringom prvi put je na metodološki zaokružen način kvalifikovana javnost rada sudova odnosno njihova komunikacija sa građanima. Od najvećeg značaja za građane, ali i za povjerenje u sudski sistem je da građani na jednostavan način mogu dobiti informacije na koje imaju pravo.

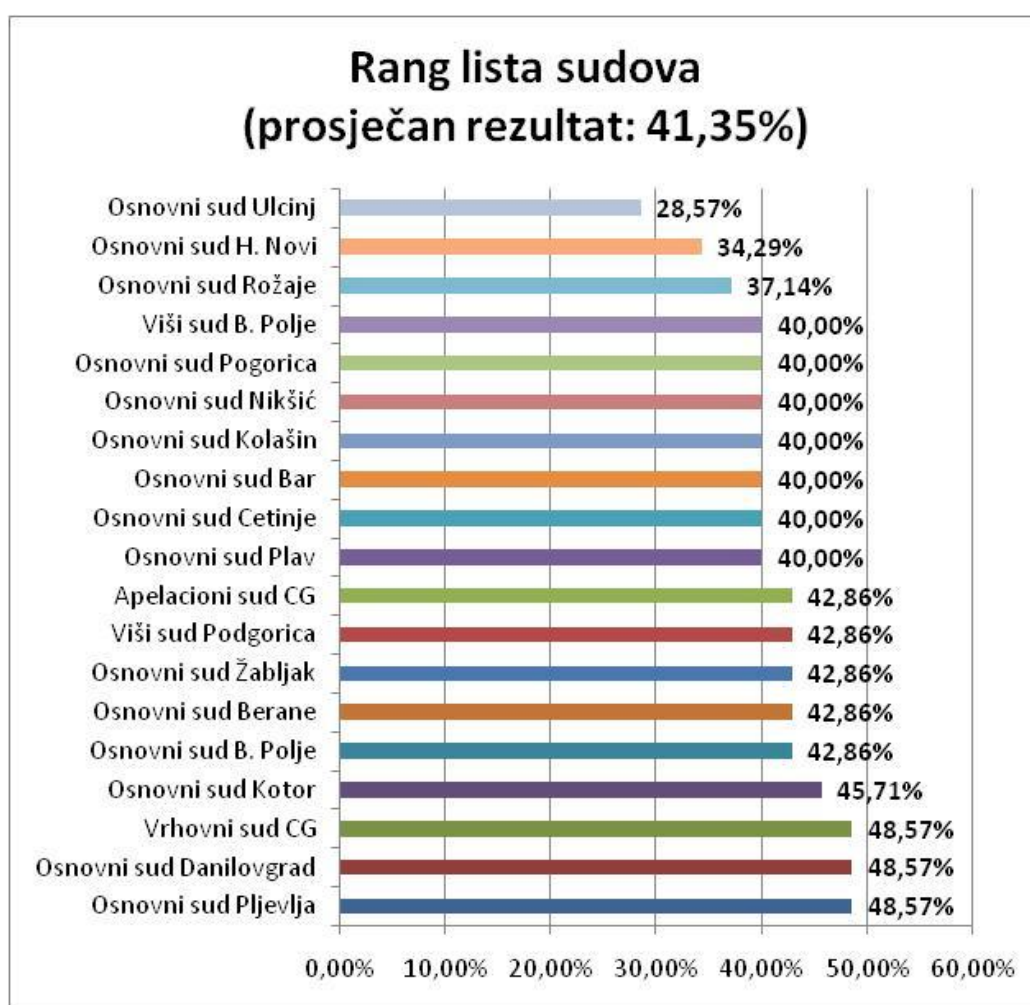
Probleme koje smo identifikovali mogu biti riješeni u relativno kratkom roku, ali je potrebna odlučna akcija sudske vlasti. Slične probleme prepoznaje i Strategija reforme pravosuđa za period od 2014. do 2018. godine.

U želji da osvijestimo problem, ali i da ponudimo rješenje uradićemo predlog praktične politike koju ćemo uputiti donosiocima odluka da kroz saradnju mijenjamo postojeće stanje.

Sudovi

Da bismo utvrdili koliko su sudovi transparentni koristili smo 35 pokazatelja¹ i to kroz pet oblasti: javnost rada, javnost glavnog pretresa i glavne rasprave, suđenje maloljetnicima, pravosudni informacijski sistem – PRIS i budžetska transparentnost.

Sudovi nijesu zadovoljni ni polovinu (41 odsto) pokazatelja što predstavlja nizak nivo transparentnosti ovih institucija. Ukupno gledano najbolji prosječan rezultat (48% zadovoljenih indikatora) ostvarili su Vrhovni sud Crne Gore, Osnovni sud u Pljevljima i Osnovni sud u Danilovgradu, dok je najlošiji rezultat ostvario Osnovni sud u Ulcinju (28% zadovoljenih indikatora).



Napominjemo da Osnovni sud u Ulcinju nije dostavio odgovore na upitnik što potvrđuje njihov stepen transparentnosti i neodgovornosti prema građanima.

¹Listu indikatora možete vidjeti na www.cdtmn.org

Javnost rada sudova

Kada je u pitanju javnost rada sudova, tu smo utvrđivali npr. da li imaju veb sajt, da li imaju objavljene kontakt informacije i administrativna dokumenta, vodič za SPI, imaju li glasnu tablu itd.

U toj oblasti rada sudovi nijesu ostvarili zadovoljavajuće rezultate jer u ovom trenutku ispunjavaju 39 odsto pokazatelja transparentnosti.

Iako svi imaju zvanične internet stranice, one ne sadrže potrebne informacije o radu sudova tako da niti jedan sud ne objavljuje najvažnija administrativna dokumenta. Tek kod 21 odsto njih se možemo informisati o minulom radu, jer ostalih 79 odsto ne objavljuje na svojoj internet stranici godišnji izvještaj za protekle tri godine.

Monitoring je pokazao da se u svakom sudu nalazi oglasna tabla, ali 12 sudova na njima ne objavljuje sve potrebne informacije, dok samo 3 suda objavljuju i na svojoj internet stranici podatke koji se moraju nalaziti na oglasnim tablama.

Nepoštovanje Zakona o slobodnom pristupu informacija

Iznenaduje podatak da svi sudovi krše Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

Skoro polovina sudova nema ažuriran vodič za slobodan pristup informacijama. Ni jedan sud ne objavljuje potrebna dokumenta i informacija od javnog značaja². Samo kod Apelacionog suda možemo naći informacije iz 2013. godine kojima je po zahtjevu odobren pristup.

Kao pozitivna praksa u svim sudovima je to što je zainteresovanim strankama i građanima omogućeno da podnesu pritužbe i predstavke na rad sudija, službenika i namještenika. Za to je posebno namjenjena kutija za pritužbe.

Takođe, u 68 odsto sudova postoji šalter za informisanje, a skoro polovina sudova nema brošure koje su namjenjene za informisanje građana i stranaka.

Svi sudovi koriste pravosudni-informacioni sistem – PRIS.

Javnost glavnog pretresa i glavne rasprave

Kada je u pitanju javnost glavnog pretresa i glavne rasprave, utvrđivali smo npr. da li se presude objavljuju na sajt, uz poštovanje principa anonimizacije, da li postoje zapisnici, da li je omogućen pristup osobama sa otežanim kretanjem.

Sudovi su zadovoljili 53,5 odsto tih pokazatelja transparentnosti.

Istraživanje pokazuje da zapisnici postoje u skoro svakom sudu, dok su samo dva suda u upitniku CDT-a odgovorila da imaju transkripte sa rasprava.

²Sudovi na svojim internet stranicama ne objavljuju: javne registre i evidencije, programe i planove rada za 2014. godinu, aktuelne strategije, ugovore o raspolaganju finansijskim sredstvima, spisak službenika sa zvanjima, spisak javnih funkcionera sa i liste obračuna njihovih zarada i drugih primanja i naknada u vezi sa vršenjem njihove javne funkcije.

Postojanje transkripata je važno jer se na osnovu njih u slučaju potrebe može utvrditi stvarni sadržaj rasprave pred sudom.

Iako svi sudovi objavljuju presude na svoji veb sajtovima, u većini slučajeva ta dokumenta ne objavljuju blagovremeno.

Istraživanjem je utvrđeno da pet sudova (Osnovni sud u Ulcinju, Rožajama, Nikšiću, Kolašinu i Podgorici) u nekoliko slučajeva nijesu poštovali princip anonimizacije objavljenih odluka.

U svim sudovima koji su odgovorili na upitnik poštuje se pravilo da se javnost uvijek isključuje u slučajevima prema maloljetnicima.

Međutim, da bi sudovi bili jednako dostupni za sve građane, neophodno je omogućiti fizički pristup osobama sa invaliditetom. Za sada oko 60 odsto sudova nema obezbijeđen pristup čime uskraćuje pravo na jednakost i dostojanstvo osobama sa otežanim kretanjem.

Budžetska transparentnost

Sudovi su najlošiji rezultat ostvarili u oblasti budžetske transparentnosti. Tu smo utvrđivali npr. da li je objavljen budžet i završni račun.

Rezultati pokazuju da jedinstveni budžet sudova nije objavljen na veb sajtovima, nije objavljen ni završni račun koji govori kako su ta sredstva potrošena. Dodatan problem je što je budžet sudova centralizovan, pa se ne može sa sigurnošću utvrditi koliko novca pripada sudovima pojedinačno i kako je taj novac potrošen.